retsakter, som udstedes i henhold til disse regler, samt til ikke ved lov eller administrativt at indføre eller opretholde foranstaltninger, som kan ophæve den tilsigtede virkning af de for virksomheder gældende konkurrenceregler.

2. Traktatens artikel 3, litra f), og artikel 5 samt artiklerne 85 og 86 er ikke til hinder for en national ordning, hvorefter de nationale myndigheder fastsætter en mindstepris for detailsalg af brændstoffer.

3. Prisfastsættelsesordninger, der gælder uden forskel for indenlandsk fremstillede og importerede varer, er ikke i sig selv foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner, men kan fremkalde en sådan virkning, når priserne ligger på et sådan niveau, at de indførte varer bliver stillet ugunstigt i forhold til tilsvarende indenlandske varer, enten fordi de ikke vil kunne afsættes med fortjeneste under de fastsatte vilkår, eller fordi en konkurrencefordel, som skyldes lavere kostpriser, bliver udlignet.

4. En national ordning, hvorefter de nationale myndigheder fastsætter en mindstepris for detailsalg af brændstoffer, er i strid med traktatens artikel 30, når mindsteprisen udelukkende fastsættes på grundlag af de nationale raffinaderiers overtagelsespris, og denne er afhængig af den officielle listepris, som udelukkende beregnes på grundlag af de nationale raffinaderiers kostpris, såfremt brændstofpriserne på de europæiske markeder afviger mere end 8% fra denne kostpris.

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT PIETER VERLOREN VAN THEMAAT fremsat den 23. oktober 1984 *

Høje Domstol.

1. Det forelagte spørgsmål

Ved kendelse af 1. august 1983 har præsidenten for Tribunal de Commerce de Toulouse forelagt følgende spørgsmål:

»Skal artikel 3, litra f), og artikel 5 i traktaten af 25. marts 1957 om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab fortolkes således, at de indeholder et forbud mod, at en medlemsstat administrativt eller ved lov fastsætter mindstepriser for salg fra tankstationer til forbrugere af brændstoffer (normal- og superbenzin samt dieselolie), således at enhver detailhandler, som er statsborger i en af Fællesskabets medlemsstater, er forpligtet til at overholde den fastsatte mindstepris?«

Umiddelbart minder spørgsmålet stærkt om det, som blev behandlet af generaladvokat Darmon i forslag til afgørelse fremsat den 3. oktober 1984 i sag 229/83 (Leclerc). Det vil imidlertid fremgå af min personlige gennemgang af de faktiske omstændigheder

* Oversat fra nederlandsk.

og navnlig af de relevante franske og fællesskabsretlige bestemmelser, at den foreliggende sag afviger væsentligt fra den nævnte franske sag vedrørende bøger.

2. Relevante omstændigheder og franske bestemmelser samt deres virkninger for importmulighederne

2.1. *Relevante faktiske omstændigheder*

Det er kun en af de til grund for hovedsagen liggende omstændigheder, som her er af betydning, nemlig at sagsøgerne i den nationale sag nedlagde påstand om forbud mod, at de to Centre Leclerc sælger de omtvistede brændstoffer til priser, som er lavere end mindstepriserne fastsat i den franske anordning 82.13 A af 29. april 1982 og de til gennemførelse heraf fastsatte bestemmelser.

2.2. *De relevante franske bestemmelser*

De ret indviklede franske bestemmelser vedrørende prisordningen er gennemgået i de indlæg, som er afgivet af sagsøgte i hovedsagen, den franske regering og Kommissionen; retsmøderapporten indeholder et sammendrag af denne gennemgang. Med henblik på gennemgangen af sagen er følgende egenskaber ved den omhandlede ordning efter min mening af væsentlig betydning.

For de enkelte geografiske prisområder fastsættes for hver af de berørte produkter en mindstepris. Mindsteprisen fastsættes ud fra et maksimalt fradrag fra den gennemsnitlige maksimumpris for salg til forbrugere. Maksimumprisen, som beregnes på grundlag af prisen ab raffinaderi med et ved lov fastsat tillæg, er ligeledes afgørende for den for importørerne gældende maksimumpris. Prisen ab raffinaderi er normalt identisk med den officielle listepris, som principielt fastsættes på grundlag af de priser, som gælder på det frie marked inden for Fællesskabet, og som udregnes efter en særlig metode. Det gælder imidlertid kun, for så vidt de således fastsatte frie markedspriser ikke afviger mere end 8% opad eller nedad fra de franske raffinaderiers kostpris.

Der gælder ingen mindstepris for importprisen og den pris, hvortil detailhandlerne køber de pågældende produkter. For så vidt kan detailhandlerne således udnytte de laveste priser, hvortil de pågældende brændstoffer udbydes i Fællesskabet. Den nævnte mindstepris i detailleddet er imidlertid til hinder for, at de under visse omstændigheder kan lade forbrugeren drage fordel af særlig gunstige købspriser.

2.3. *Følgerne af den franske ordning*

Spørgsmålet, om de foreskrevne mindstepriser til forbrugeren som anført ovenfor under visse omstændigheder kan begrænse importen, har naturligvis spillet en væsentlig rolle i de afgivne skriftlige og mundtlige indlæg. Skønt der ligeledes under retsforhandlingerne er rejst visse problemer vedrørende spørgsmålet, om den måde, hvorpå den officielle listepris fastsættes, er i strid med traktaten, skal jeg undlade at behandle dem her. Den forelæggende ret har nemlig ikke stillet spørgsmål herom. Dette gælder ligeledes muligheden af, at importørernes pligt til at foretage 80% af deres indkøb på grundlag af mellemfristede kontrakter kan påvirke prisniveauet og importens størrelse. Det er heller ikke nødvendigt at behandle visse andre aspekter af importordningen, da de ikke er omfattet af det forelagte spørgsmål.

For så vidt angår mindstepriserne, har den franske regering i det væsentlige gjort gældende, at import- og afsætningsmulighederne for et (relativt) homogent produkt som benzin udelukkende afhænger af engrosprisen. Når engrosprisen for importeret benzin er lavere end prisen for fransk benzin, foretrækker detailhandlerne altid at købe importeret benzin, selv om de under visse omstændigheder er udelukket fra at lade forbrugeren drage den fulde fordel af

den lavere købspris med tillæg af omkostninger og fortjenstmargen. I så fald er deres fortjeneste imidlertid større. Som følge af den fordel, som detailhandleren altid opnår, når han køber den billigere importerede benzin, kan den fastsatte mindstepris efter den af den franske regering under retsmødet forfægtede opfattelse aldrig medføre en begrænsning af importen. Ifølge den franske regering bekræftes denne opfattelse af de importstatistikker, som den har fremlagt på Domstolens anmodning. Det fremgår nemlig af disse statistiske oplysninger, at den franske import af benzin fra andre medlemsstater trods en ganske ringe stigning i totalforbruget steg med 139% fra 1981 til 1983. En importstigning af dette omfang udelukker imidlertid ikke, at der fortsat kan bestå betydelige hindringer for samhandelen mellem medlemsstaterne. Således ændrer den omstændighed, at samhandelen mellem medlemsstaterne steg betydeligt i 60'erne som følge af ophævelsen af told og kvantitative restriktioner, intet ved den ubestridte kendsgerning, at samhandelen mellem medlemsstaterne fortsat begrænses af adskillige hindringer. Selv en anselig udvidelse af samhandelen mellem staterne er ifølge Domstolens praksis heller ikke tilstrækkelig til at udelukke, at samhandelen kan være påvirket af en foranstaltning (jfr. Domstolens dom i de forenede sager 56 og 58/64, Grundig-Consten, Sml. 1965-1968, s. 245, femte og sjette afsnit).

Over for det franske argument vedrørende mindsteprisens faktiske påvirkning af importmulighederne har Kommissionen yderligere under den mundtlige forhandling med rette anført, at mindstepriserne under visse omstændigheder hindrer de berørte detailhandlere i at forøge deres markedsandel som følge af den billige importerede benzin. Hermed begrænses ligeledes uundgåeligt muligheden for at forøge den importerede benzins markedsandel.

3. Spørgsmålet, om traktatens artikel 3, litra f), og artikel 5 er relevante

Ifølge ordlyden bør det forelagte spørgsmål naturligvis besvares benægtende, allerede fordi traktatens artikel 3, litra f), og artikel 5 særskilt eller sammenholdt med hinanden ikke indeholder forbud med direkte retsvirkninger, som de nationale retter i den foreliggende sag har pligt til at håndhæve.

Artikel 3, litra f), må anses for en programerklæring, som ifølge Domstolens praksis kun har betydning for definitionen af målsætningen i andre af traktatens bestemmelser. Artiklen kan således navnlig have betydning for fortolkningen af traktatens artikler 85-102.

For så vidt angår traktatens øvrige mål, kan artikel 3, litra f), endelig under ingen omstændigheder anføres til støtte for en formodning for, at enhver konkurrencebegrænsende foranstaltning truffet af Fællesskabet eller af medlemsstaterne ligeledes principielt er i strid med traktatens mål. Et forbud mod sådanne indgreb kan altså heller ikke udledes af traktatens artikel 5, sammenholdt med artikel 3, litra f) [1].

1 — Trods disse to forhold kan der naturligvis ikke ses bort fra, at det allerede fremgår af fjerde afsnit i præamblen til EØF-traktaten, at den frihed, som ifølge traktaten skal gennemføres på fire områder, blandt andet har til formål at sikre en redelig konkurrence. De relevante bestemmelser i traktaten anvender imidlertid i denne henseende andre og lettere anvendelige kriterier end artiklerne 85-92. Omvendt har det vist sig under de forberedende arbejder og ved gennemførelsen af forordning nr. 17, at navnlig i de medlemsstater, hvor der ikke som udgangspunkt er forbud mod karteller på nationalt plan, har det stærkeste argument for at acceptere den forholdsvis strenge ordning efter artikel 85 sammenholdt med forordning nr. 17 altid været den betragtning, at det ikke kan tillades erhvervslivet at anvende konkurrencebegrænsende foranstaltninger i samhandelen mellem medlems- staterne, når det ikke er tilladt medlemsstaterne selv. Så længe der ikke inden for Fællesskabet er skabt et enhedsmarked af samme omfang som f.eks. i USA, må målet »fjernelsen af bestående hindringer« ved anvendelsen af artikel 85 fortsat prioriteres højere end bekæmpelsen af andre former for konkurrencebegrænsende foranstaltninger, hvilket er stadfæstet i Domstolens praksis. Den begrænsede konkrete betydning af det sidste af de to ovennævnte forhold vil fremgå af de efterfølgende betragtninger i mit forslag til afgørelse.

I modsætning til artikel 3, litra f), må artikel 5 imidlertid anses for mere end en programerklæring, som kun har betydning for definitionen af de i traktatens øvrige bestemmelser fastsatte mål. Artikel 5, stk. 1 og 2, indeholder nemlig to generelle forpligtelser og et generelt forbud, hvis konkrete indhold imidlertid i første sætning gøres afhængig af forpligtelser og forbud, som følger af andre af traktatens bestemmelser, eller af retsakter foretaget af Fællesskabets institutioner, hvad enten de har direkte virkning eller ikke. Som blandt andet fastslået af Domstolen i dommene i sag 78/70 (Deutsche Grammophon/Metro, Sml. 1971, s. 125, præmis 5), sag 13/77 (Inno-ATAB, Sml. 1977, s. 2115, præmis 30, 31, 36 og 37) og sag 141/78 (Frankrig/Det forenede Kongerige, Sml. 1979, s. 2923, præmis 8), fremgår det derimod af ordlyden af artikel 5, andet og tredje punktum, at medlemsstaternes forpligtelse til ifølge denne artikel at samarbejde under visse omstændigheder kan gå videre end de retligt bindende specifikke forpligtelser, som fastsættes i andre bestemmelser. På grundlag af traktatens opbygning eller andre relevante kilder bør det således givet være muligt at fastlægge de generelle forpligtelser efter artikel 5. For så vidt tvisten vedrører de af offentlige myndigheder trufne nationale foranstaltninger, som direkte eller indirekte begrænser eller under visse omstændigheder kan begrænse samhandelen mellem medlemsstater, går artikel 5 imidlertid i de fleste tilfælde næppe videre end traktatens artikler 30-36 eller øvrige specifikke bestemmelser. Sidstnævnte bestemmelser kan således højst anses for en uddybning af artikel 5, som er afgørende for, om artikel 5 i disse tilfælde kan indebære forpligtelser eller forbud med direkte virkning.

Alene den italienske regering har i sine skriftlige indlæg anført, at det forelagte spørgsmål bør besvares benægtende, fordi artikel 3, litra f), og artikel 5 hver for sig eller tilsammen ikke indeholder forbud med direkte virkning, som skal håndhæves af de nationale retter. I de andre skriftlige og mundtlige indlæg tages der ligeledes, ja udelukkende stilling til spørgsmålet i forhold til traktatens artikler 85 og 86 (under henvisning til Domstolens ovennævnte dom i Inno-ATAB-sagen) samt til artiklerne 30 og 36.

4. Spørgsmålet, om traktatens artikler 85 og 86 samt 30 og 36 er relevante for sagen

4.1. Ligesom generaladvokat Darmon i det nylig fremsatte forslag til afgørelse i den franske sag vedrørende bøger (sag 229/83) er jeg af den opfattelse, at det for at kunne anvende artikel 5, sammenholdt med traktatens artikler 85 og 86, er afgørende at fastslå, om der er tale om en »blandet« eller »halvoffentlig« ordning eller snarere om en rent offentligretlig ordning. Der er navnlig tale om en halvoffentlig ordning, når den af det offentlige indførte ordning giver mulighed for eller endog påbyder (som det delvis var tilfældet i den franske sag vedrørende bøger), at privatretlige virksomheder følger en praksis, som fordrejer konkurrencen, og som er forbudt efter artiklerne 85 og 86. Når det offentlige pålægger forlæggerne og importørerne en vertikal prisbindingsordning for bøger (eller, hvilket er det samme, bestemmer, at en privatretlig vertikal prisbindingsordning, som ikke anvendes generelt, er bindende for de berørte virksomheder), bestemmes de praktiske følger af ordningen i det væsentlige af indholdet af prisbindingsordningen, således som den pålægges af det offentlige og anvendes kollektivt af de private virksomheder. Det forhold, at der ifølge den af myndighederne indførte ordning ligeledes kan ydes en rabat på 5% på de således på privatretligt grundlag fastsatte detailpriser,

ændrer ikke dette forhold. Når systemet således sikrer visse importører eneret på importen af bestemte kategorier af indførte bøger, består der ligeledes mulighed for at misbruge denne dominerende økonomiske stillling. Ligesom generaladvokat Darmon mener jeg, at det rent logisk kan udledes af den allerede nævnte dom i Inno-ATAB-sagen, at artikel 5, stk. 2, sammenholdt med artiklerne 85 og 86, kan anvendes i et sådant tilfælde. Herved lægges der ikke vægt på de virkninger af ordningen, som begrænser importen, men derimod på de konkurrencebegrænsende virkninger.

4.2. Den anfægtede mindsteprisordning for olieprodukter i detailleddet kan imidlertid på ingen måde sammenlignes med en blandet eller halvoffentlig ordning. Indholdet af mindsteprisordningen og hermed dens direkte og indirekte virkninger på blandt andet importmulighederne bestemmes udelukkende af de af myndighederne fastsatte bestemmelser. I dette tilfælde kan den i INNO-ATAB-dommen fastlagte praksis ikke anvendes, og ordningen skal vurderes udelukkende på grundlag af traktatens artikler 30 og 36 (eventuelt sammenholdt med artikel 5, stk. 1, første punktum, og stk. 2, eller omvendt på grundlag af artikel 5 sammenholdt med artiklerne 30 og 36). Det er ligeledes den opfattelse, Kommissionen og den franske regering har givet udtryk for i den foreliggende sag.

5. Vurdering af de anfægtede mindstepriser for mineralolieprodukter i detailleddet i forhold til traktatens artikler 30 og 36

5.1. *De afgivne indlæg*

Jeg skal her henvise til retsmøderapporten, der indeholder en fyldestgørende oversigt over de skriftlige indlæg, som er afgivet af sagsøgte i hovedsagen, af den franske og den italienske regering samt Kommissionen. Under den mundtlige forhandling er der ikke blot ligeledes afgivet indlæg af den græske regering, men de væsentligste skriftlige indlæg er ligeledes blevet nærmere uddybet. Jeg skal her minde om, at den græske regering i lighed med den franske regering skønnede, at traktatens artikel 3, litra f), og artikel 5, sammenholdt med artiklerne 30 ff. og 85 ff., ikke er til hinder for, at der indføres mindsteprisordninger som den her omhandlede. Kun hvis jeg finder det nødvendigt, skal jeg senere vende tilbage til visse af de fremsatte argumenter.

5.2. *Gennemgang i forhold til artikel 30*

Siden Dassonville-dommen (sag 8/74, Sml. 1974, s. 837) har Domstolen i en fast praksis vedrørende foranstaltninger af tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner fastslået, at der ved sådanne foranstaltninger forstås »enhver af medlemsstaternes bestemmelser for handelen, som direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt, kan hindre samhandelen i Fællesskabet«.

For så vidt angår mindsteprisordninger, uddybes denne regel yderligere navnlig i Van Tiggele-dommen (sag 82/77, Sml. 1978, s. 25). (Der henvises ligeledes til Domstolens dom i Inno-ATAB-sagen, hvor der blev taget stilling til mindstepriser i detailleddet for tobaksvarer i forhold til artikel 30, samt i sag 90/82, Kommissionen/Frankrig, Sml. 1983, s. 2011, og i forenede sager 177 og 178/82, Van de Haar, Sml. 1984, s. 1797.) Van Tiggele-sagen vedrørte mindstepriser for detailsalg af visse destillerede drikkevarer (navnlig ung og gammel genever). Efter i præmis 12 at have anvendt samme formulering som i Dassonville-dommen, fastslog Domstolen i præmis 13, at »selv om nationale prisregler, der gælder uden forskel for indenlandske og indførte produkter, ikke i almindelighed har en sådan virkning, kan det i enkelte særlige

tilfælde forholde sig således«. Det generelle princip uddybes herefter i præmis 16 og 17. Undtagelserne fra det almindelige princip, for så vidt det er af betydning for den foreliggende sag, uddybes derimod i præmis 14 og 18. Præmis 14 lyder således: »En hindring for indførslen vil således især kunne indtræde derved, at en national myndighed fastsætter priser eller fortjenstmargener på et sådant niveau, at de indførte varer bliver stillet ugunstigt i forhold til tilsvarende indenlandske varer, enten fordi de ikke vil kunne afsættes med fortjeneste under de fastsatte vilkår, eller fordi et konkurrenceforspring, som skyldes lavere kostpriser, bliver udlignet«. Det tilføjes i præmis 18, at det generelle princip ikke gælder, »for så vidt angår den mindstepris, som er fastsat til et bestemt beløb, idet denne ganske vist gælder uden forskel for indenlandske og indførte varer, men kan vanskeliggøre afsætningen af disse sidstnævnte, i det omfang den forhindrer, at en lavere kostpris får virkning for salgsprisen til forbrugeren.«

Det fremgår allerede af min gennemgang af de konkrete følger af den omtvistede prisordning, hvorfor den franske regerings argument, hvorefter artikel 30 ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, efter min mening ikke kan lægges til grund. Efter at have foretaget denne gennemgang nåede jeg til det resultat (i slutningen af punkt 2), at de franske mindstepriser for salg til forbrugeren af olieprodukter under visse omstændigheder hindrer de berørte detailhandlere i at forøge deres markedsandel (og hermed størrelsen af selve importen af billig benzin fra andre medlemsstater). Det er dermed fastslået, dels at den anfægtede mindsteprisordning også »direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt, kan hindre samhandelen i Fællesskabet«, for endnu en gang at citere Dassonville-dommen, dels at den af den lavere kostpris flydende konkurrencefordel bliver virkningsløs, for så vidt ordningen er til hinder for en forøgelse af markedsandelen. Da denne forøgelse netop er et af formålene med den frie konkurrence, er kravet i præmis 14 i Van Tiggele-dommen ligeledes opfyldt (samt af tilsvarende grunde det i præmis 18 i samme dom fastsatte kriterium). Det betyder ligeledes, at en mindsteprisordning som den her omhandlede principielt også rammes af forbudet i artikel 30. En sådan ordning udgør navnlig en (alt efter markedsforholdene) indirekte og potentiel hindring for importen. Hindringen viser sig især, når noteringen på det frie marked (spotmarkedet) i Nederlandene eller mere generelt på markedet i de andre medlemsstater ligger mere end 8% under de franske raffinaderiers kostpris. I strid med den franske regerings opfattelse, som den kommer til udtryk i regeringens indlæg, mener jeg, at denne konklusion snarere styrkes end svækkes af den omstændighed, at købsprisen for benzin til forskel fra genever, som var genstand for Van Tiggele-sagen, næsten udgør det eneste konkurrencemoment, mens kvalitet og mærke i denne henseende er uden betydning som følge af de forskellige omhandlede brændstoffers ensartede karakter.

Denne konklusion indebærer yderligere, at en mindsteprisordning som den her omhandlede i virkeligheden ikke kan anses for en prisordning, som har samme virkninger for indførte produkter som for indenlandske produkter. Jeg kan tilslutte mig Kommissionens mening, hvorefter de betingelser, som i årenes løb er fastlagt af Domstolens praksis vedrørende begrebet

»rule of reason«, som første gang optrådte i præmis 6 og 7 i Dassonville-dommen, i så fald ikke er opfyldt. Domstolen har i dommene i »Cassis-de-Dijon«-sagen (sag 120/78, Sml. 1979, s. 649) og sagen Kommissionen/Irland (sag 113/80, Sml. 1981, s. 1625, navnlig præmis 10) fastslået, at de af begrebet »rule of reason« omfattede uomgængeligt nødvendige hensyn kun kan indebære en mulighed for at fravige det i Dassonville-dommen fastlagte princip og dermed selve artikel 30, når der reelt er tale om foranstaltninger, som gælder uden forskel for indenlandske og indførte produkter, eller for at anvende ordlyden i præmis 7 i Dassonville-dommen, når sådanne foranstaltninger heller ikke udgør en skjult (indirekte) begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne. Under disse omstændigheder skal de af den franske regering fremførte argumenter til støtte for ordningen ikke vurderes i forhold til »rule of reason«, men derimod på grundlag af traktatens artikel 36. Det er i øvrigt netop det subsidiære argument, som den franske regering har fremført til støtte for ordningens berettigelse.

5.3. *Vurdering af den påberåbte begrundelse i forhold til EØF-traktatens artikel 36*

Den franske regering har i sine skriftlige og mundtlige indlæg blandt andet fremført følgende argumenter til støtte for den omtvistede ordning: 1) Ønsket om at begrænse forbruget af olieprodukter. 2) Ønsket om at sikre salgssteder på hele det franske område. 3) Hensynet til den offentlige orden og den offentlige sikkerhed. Jeg skal ret hurtigt tage stilling til disse argumenter. De to første er klart af økonomisk art, og yderligere er de på ingen måde omfattet af de i artikel 36 anførte hensyn. Allerede på grundlag af Domstolens faste praksis vedrørende artikel 36 kan disse argumenter af to grunde tilbagevises. Jeg skal her blandt andet henvise til dommen i sag 95/81 (Kommissionen/Italien, Sml. 1982, s. 2187). Den franske regering har påberåbt sig den offentlige orden og den offentlige sikkerhed, idet den blot har henvist til den sociale uro, herunder endog vejspærringer og voldshandlinger, som er fremkaldt af den af Centres Leclerc startede priskrig. En sådan udvidende fortolkning af begrebet den offentlige orden kan imidlertid ikke støttes på Domstolens praksis. Kommissionen har i denne forbindelse navnlig henvist til Domstolens dom i sag 7/78 (Thompson m.fl., Sml. 1978, s. 2247, navnlig præmis 34). Det skal dog tilføjes, at hvis social uro kunne godkendes som begrundelse for at tilsidesætte princippet om frie varebevægelser, så ville det, ud fra de seneste års erfaring, få uoverskuelige følger (sammenlign også de tidligere år under den fransk-italienske »vinkrig«). Hvis man som begrundelse for foranstaltninger kunne anføre vejspærringer eller andre effektive kampmidler, som anvendes af interessegrupper, som føler sig truet af import og salg til konkurrencedygtige priser af visse billige varer eller tjenesteydelser eller af gæstearbejdere eller udenlandske virksomheder, undergraver man tilliden til traktatens fire friheder. I så fald bestemmes rækkevidden af disse frihedsprincipper ikke længere af traktaten og fællesskabsinstitutionerne (eller nationale institutioner inden for de af traktaten fastlagte rammer), men derimod af private interessegrupper. Den offentlige ordens princip kræver derimod, at de offentlige myndigheder i sådanne tilfælde griber effektivt ind over for den sociale uro. Kommissionen har til overflod gjort gældende, at selv om et af ovennævnte hensyn principielt kunne godkendes, ville artikel 36, andet punktum, være til hinder for, at det blev endeligt godkendt. Faktisk fremgår det ligeledes af den gennemgang af de konkrete følger af den omtvistede

franske ordning, som Kommissionen har foretaget, og som jeg kan tilslutte mig, at ordningen er en skjult beskyttelse af de franske raffinaderier og derfor en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne.

For fuldstændighedens skyld skal jeg yderligere ganske kort gennemgå Domstolens dom af 10. juli 1984 i sag 72/83 (Campus Oil Limited m.fl., Sml. 1984, s. 2727). Da denne dom endnu ikke var afsagt på tidspunktet for den mundtlige forhandling i den foreliggende sag, kunne den naturligvis ikke tages i betragtning. Dette er dog ikke til hinder for, at Domstolen ex officio kan tage den i betragtning i en præjudiciel sag. Som det vil erindres, kendte Domstolen for ret i den pågældende sag, at en medlemsstat, hvis forsyning med olieprodukter fuldstændigt eller næsten fuldstændigt er afhængig af import, »kan påberåbe sig hensynet til den offentlige sikkerhed i medfør af EØF-traktatens artikel 36 og således kræve, at importørerne dækker en bestemt andel af deres efterspørgsel ved køb hos et raffinaderi, beliggende på statsterritoriet, til priser fastsat af den kompetente minister på grundlag af omkostningerne ved driften af raffinaderiet, dersom dets produktion ikke frit kan afsættes til konkurrencedygtige priser på det pågældende marked«. Men herefter tilføjede Domstolen, at »de mængder olieprodukter, der omfattes af en sådan ordning, må ikke overstige de forsyningsmængder, der som minimum kræves af hensyn til den pågældende stats offentlige sikkerhed, eller det produktionsniveau, der er nødvendigt for at holde raffinaderiets produktionskapacitet i beredskab i tilfælde af en krise og gøre det muligt for raffinaderiet til stadighed at fortsætte raffineringen af råolie til levering i henhold til langtidskontrakter, som staten har påtaget sig.«

Det er ufornødent her generelt at gå ind på betydningen af denne dom for fortolkningen af artikel 36. Jeg mener under alle omstændigheder, at en række afgørende forskelle vedrørende de faktiske omstændigheder navnlig er til hinder for at anvende dommen analogt på den foreliggende sag. For det første kan en stat som Frankrig under en forsyningskrise for olieprodukter på grund af sin geografiske beliggenhed lettere end Irland, som er omgivet af vand, drage fordel af de kriseordninger, som dels inden for Fællesskabet dels på internationalt plan er vedtaget til gensidig bistand. For det andet fremgår det af de statistiske oplysninger, som er fremlagt i den foreliggende sag, at de franske raffinaderier dækker en procentdel af den franske efterspørgsel, som er næsten dobbelt så stor, som den del, der på det irske marked dækkes af de irske raffinaderier i henhold til den dér gældende omtvistede ordning. For det tredje fremgår det af præmis 34 og 47 i Campus Oil-dommen, at den offentlige sikkerhed kun kan påberåbes, hvis den omhandlede leveringskapacitet er nødvendig for at sikre, at de irske offentlige institutioner og de væsentligste irske offentlige tjenesteydelser kan fungere tilfredsstillende, ja at befolkningen kan overleve. Der tænkes her ikke blot på almennyttige virksomheder og en begrænset del af de såkaldte offentlige tjenesteydelser, men ligeledes på hospitaler. Ifølge de faktiske omstændigheder og de argumenter, som er fremført under den foreliggende sag, begrundes den franske ordning derimod i kravet om, at de rent private behov skal dækkes ved den bedst mulige fordeling. Det fremgår af præmis 35 i Campus Oil-dommen, at sådanne behov anses for at være af rent økonomisk art og derfor ikke kan begrunde en anvendelse af artikel 36, idet Domstolen ligeledes henviste til den allerede nævnte dom i sag 95/81. For det fjerde havde den irske ordning udelukkende til formål at sikre en bedre levering af tilstrækkelige mængder råolie. Jeg skal her henvise til præmis 39 og 40 i sidstnævnte sag. I den foreliggende sag er der intet anført til støtte for, at den franske ordning

forfølger et lignende mål. Den vedrører nemlig udelukkende benzin og har ikke til formål at sikre en bedre forsyning af råolie i kriseperioder.

Campus Oil-dommen giver mig således ikke anledning til at ændre den konklusion, som jeg allerede er nået til, for så vidt angår muligheden for at anvende artikel 36.

5.4. *Forslag til afgørelse*

Sammenfattende skal jeg foreslå, at Domstolen besvarer det forelagte spørgsmål således:

»EØF-traktatens artikel 5, sammenholdt med traktatens artikler 30 og 36, skal fortolkes således, at en ordning, hvorefter en medlemsstat fastsætter en mindstepris i detailleddet på et niveau og efter regler som de for den omtvistede ordning gældende, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner, jfr. traktatens artikel 30, som ikke er begrundet i traktatens artikel 36, hvis priserne ved import fra andre medlemsstater — med henblik på beregning af mindsteprisen under bestemte omstændigheder og indtil et bestemt niveau — tilpasses de priser eller kostpriser, som gælder for producenter af sammenlignelige indenlandske produkter. Derimod indeholder traktatens artikel 3, litra f), og artikel 5 hverken hver for sig eller sammenholdt med hinanden direkte anvendelige regler, som kan have betydning for afgørelsen af hovedsagen.«

Som Domstolen vil bemærke, tager mit forslag til afgørelse i videst mulige omfang hensyn til formuleringen af selve spørgsmålet. Efter en eventuel omformulering af spørgsmålet — som i så fald skulle begrundes — ville det dog naturligvis også være muligt at besvare det ved udelukkende at tage udgangspunkt i EØF-traktatens artikler 30 og 36. Ved den af mig foreslåede formulering, har jeg ligeledes forsøgt at undgå nogle misforståelser, som den af Kommissionen foreslåede besvarelse kunne give anledning til. Som Domstolen vil erindre, blev en af disse potentielle misforståelser fjernet af Kommissionen i slutningen af den mundtlige procedure.